

ALPAIDIS

2021

TIJDSCHRIFT VAN DE HEEMKRING HOEGAARDS ERFGOED VZW

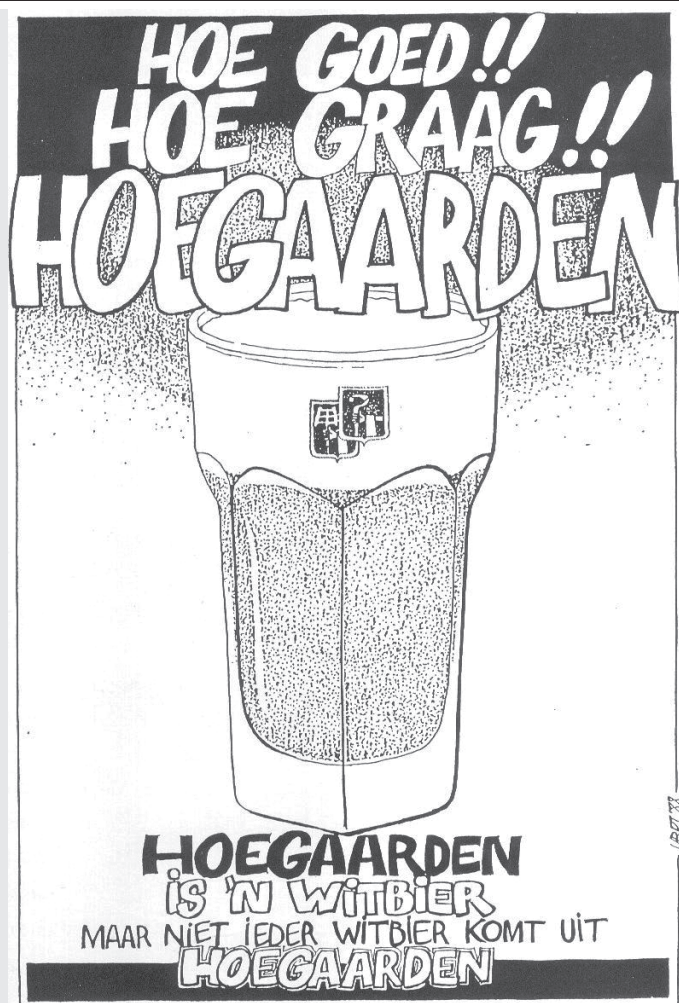
Erfgoed ♦ Geschiedenis ♦ Volkskunde ♦ Biercultuur

Anno LVII nr. 224 3/2021

Driemaandelijks: september, oktober, november 2021

Afgiftekantoor 9550 Herzele ♦ Erkenningsnummer P 802006

♦ Ver. Uitg. M. DODION, Lelielaan, 34, 3191 Hever

Affiche Ubrr, 1988

Met dank aan onze steunende leden:

Ausloos Christiane

Branson Collin

Collaers Philip

Creten Arnold

Janssens (OPSMOJA) Monica

Laloup-Vandersmissen Ivan

Landsheere-Lefevre Marleen

Marchal Nicole

Michel Chris

Sevenants Dumoulin Daniel

Sweerts-Bries

Taverniers Jean-Pierre

Tibo Consult Immo Tibo Johan Hendrix

Van der Bruggen Bart

Vanhulst Herbots Arthur

Van Nerum (NOTARIS) Marc en kinderen

Wauters Alfred

Vandervelpen-Horion

Editoriaal

We beginnen dit nummer met een terugblik op het **kerkje van Overlaar** honderd jaar geleden. Monumentenzorg was en blijft een groot (financieel) probleem.

De aanleg van de **steenweg naar Tienen** was broodnodig in de tweede helft van de achttiende eeuw om de Hoegaardse bierwelvaart nog meer te laten toenemen, maar tegelijkertijd krijgen we te doen met déjà vu dorpsperielen.

De recente reportage van Christian Hennuy met Miel Mattheus '**Hoe het merk Hoegaarden bekend werd**', die we mogen overnemen, waarvoor onze dank, geeft de gelegenheid om kunstenaar UBRT zijn verhaal te laten vertellen. Zijn tekst is van januari 1999 en geeft het verhaal van zijn ideeën en ontwerpen over logo, bierviltjes, wandschilderingen en affiches; hij ontwierp ze en tekende ze uit eind 1985 begin 1986. UBRT's kunstwerken zijn de wereld rondgegaan en hijzelf mocht hiervoor op erkenning wachten tot in ... oktober 2018.

Het gebruik van Gallo-Romeins aardewerk in **de villa op de Goudberg** katapulteert ons terug in de tijd van de romeinse overheersing en de skeletvondsten bij de opgravingen in de **Meldertse kerk** leert ons onverwacht heel wat over onze middeleeuwse voorouders.

Met een vervolg op onze reeks **bijnamen** komen wij terug in de twintigste eeuw en we sluiten dit nummer af met de **vliegtuigcrash boven Outgaarden** in mei 1940.

En tot slot nog een vermelding van het Hoegaardse witbier 1998 **in een roman van Hugo Claus**.

INHOUD ALPAIDIS 57STE JAARGANG - NR. 224 - 3/2021

- **Honderd jaar geleden: Het Romaanse kerkje van Overlaar moet gestut worden (1921), en op einde van de twintigste eeuw was de toestand desastreus!** *Maurice Dodion en Wasily Pedjko*
- **De steenweg naar Tienen van 1771, een déjà vu verhaal!** *Maurice Dodion en Wasily Pedjko*
- **Hoe het merk Hoegaarden bekend werd-Reportage** *Christian Hennuy*
- **Vier Bierviltjes** *Hubert-Charles Mannaerts*
- **Het gebruik van Gallo-Romeins aardewerk in de villa op de Goudberg, Hoegaarden** *Barbara Borgers*
- **Bijnamen 8** *Maurice Dodion, Wasily Pedjko en Hubert-Charles Mannaerts*
- **De skeletvondsten bij de noodopgraving in de Sint-Ermelindiskerk van Meldert (2004)** *Maurice Dodion en Wasily Pedjko*
- **Wereldoorlog II: Vliegtuigcrashes – Outgaarden** *Maurice Dodion en Wasily Pedjko*
- **Het Hoegaardse bier in de literatuur: Hugo Claus**

INHOUD FAMILIESCHOON 62STE JAARGANG - NR. 77(NR) - 3/2021

SPECIALE UITGAVE BIJ DE INHULDIGING VAN DE CONFRERIEWAPENS
OP DE GERESTAUREERDE PARADIJSHOEVE
BAKERMAT VAN DE V GESLACHTEN VAN HOEGAARDEN (1741)

Lidmaatschap Familieschoon 15 euro/jaar (BE63 3300 5449 0008) - Bic: BBRUBBB

Honderd jaar geleden: Het Romaanse kerkje van Overlaar moet gestut worden (1921), en op einde van de twintigste eeuw was de toestand desastreus!

Maurice Dodion en Wasily Pedjko

In 1921 stond het romaanse kerkje van Overlaar op invallen en men heeft het bouwwerk jarenlang moeten stutten.

Een leerling uit het atheneum van Tienen heeft bij dit zicht een hartstochtelijk gedicht geschreven om op te roepen tot herstel van dit monument. De Brabantse Folklore publiceerde dit gedicht in zijn 5de jaargang (1925-1926)¹. Dat een leerling middelbaar onderwijs dichtte in het Frans is voor de tijd normaal. De taalwetten van 1932 en 1935 op gebied van administratie, leger en onderwijs moeten nog komen. In het middelbaar onderwijs werden maar een beperkt aantal vakken in het Nederlands gegeven.

LA CHAPELLE D'OVERLAER S'ECROULE

Homme, redresse-la ! Ton pays le demande,
Les prés, les bois, les champs d'où l'on voyait sa tour,
La modeste chaumière où chante la légende,
L'enfant aux cheveux blonds, le vieillard au front lourd.

Tous, dans leur âme obscure où vibrent des voix saintes,
Sollicitent pour elle un peu de ta Bonté.
Homme, redresse-la ! Homme, écoute leurs plaintes
Et relève un autel de la Divinité !

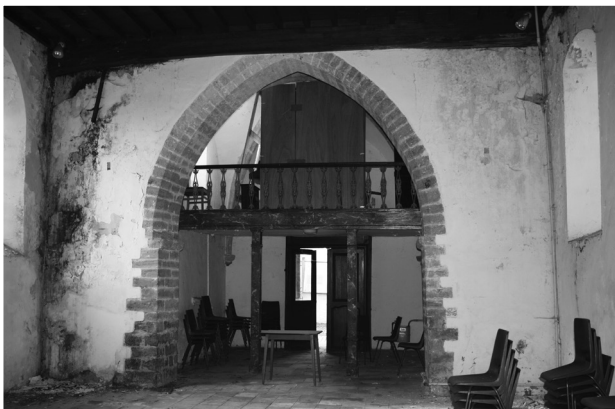
Le clocher qui se meurt sonne son agonie
Et son âme s'envole en ces derniers accords.
Dans le vieux cimetière, on entend, infinie,
Monter vers les cieux gris la Prière des Morts.

E. DELVAUX,

Elève à l'Athénée de Tirlemont.

24. HOUGAERDE — Eglise d'Overlaer (XIVe siècle)
Kerk van Overlaer (XIVe eeuw)

Een kijk op het zwaar vervallen interieur van de kerk die in 1976 geklasseerd werd als monument
(foto oktober 2012)

Enkele jaren geleden werd het dak volledig gerenoveerd (2014)

In 1976 verloor Hoegaarden het gehucht Groot Overlaar aan Tienen

¹ De Brabantsche Folklore, V (1925-1926).

De steenweg naar Tienen van 1771, een déjà vu verhaal!

Maurice Dodion en Wasily Pedjko

Inleiding tot en noodzaak van de steenweg

Ondanks de zware kosten veroorzaakt door het kasseien van de Pastorijstraat en de Doelstraat vanaf 1749 en de heropbouw van de kerk tussen 1754 en 1759, heeft de gemeente Hoegaarden in 1771 een steenweg naar Tienen aangelegd.

De talrijke vreemde bierhandelaars die Hoegaarden aandeden om hun waren af te halen, moesten toch een goede indruk meedragen van die bloeiende gemeente waar de ‘Hoegaard’ werd gefabriceerd. Ten andere, Leuven had in 1750, zijn kanaal Leuven-Mechelen aangelegd om zijn handel uit te breiden; daar kon Hoegaarden niet tegenop en zou het met wat minder stellen: een goede verbinding met Tienen, waar de grote Steenweg Luik-Brussel werd vervoegd. Op 15-11-1770 werd aan de gemeente de nodige toelating verleend om dit groot werk uit te voeren. De nieuwe bestrating zou 31.641 gulden kosten. De graaf d’Oultremont zou dit beginkapitaal voorschieten: het zou nadien afgelost worden door een speciale taks op de brouwerijen en door inning van baarelgelden.

En die goede berijdbare weg in alle weer en wind was des te meer nodig omdat de verbinding met Leuven tot dan vooral geschiedde langs

Nerm- Aalst-Meldert-L’Ecluse ... om uit te komen in de Hoegaardenstraat te Leuven nabij de abdij van Park: een lange weg, met vooral onverharde stukken (stofwolken en/of modder naargelang het seizoen); de lange rit begon al met de helling van de Kouterhof, waarvoor tot aan Hauthem een extra paard moest ingezet worden om de zware bierwagens te trekken!!’

Een twintigtal jaren later, werd ook de **Steenweg naar Altenaken** vernieuwd. Met de nieuwe steenweg Hoegaarden-Tienen had men een goede verbinding met Leuven, Brussel en het noorden van Brabant en Limburg. De baan naar het land van Luik over Outgaarden en Goetsenhoven was even belangrijk. Langs daar reikten de grenzen van Hoegaarden maar tot aan de brug van Altenaken; tot daar heeft men dan een nieuwe bestrating gelegd.

Men heeft zich al eens afgevraagd hoe het komt dat de steenweg Tienen-Geldenaken-Namen in Hoegaarden zo’n grote zwenking maakt in plaats van rechtdoor te lopen langs de Tommestraat.

Dat is heel eenvoudig: men heeft geprofiteerd van de al bestaande steenwegen die Hoegaarden had aangelegd. Onder het bewind van Napoleon, in 1810, werd besloten de steenweg van Leuven op Namen te verbinden met Tienen. Vanaf Thorembais-les-Béguines, op de Naamse Steenweg, zocht men dan aansluiting met Tienen over Jodoigne, Zétrud-Lumay en Hoegaarden. Vanaf Zétrud liep de normale weg over de Gete en dan langs de Tommestraat naar het centrum van Hoegaarden. Vermits echter de Hoegaardiers een goede steenweg hadden aangelegd tot Altenaken en dat men langs die kant, sneller en voordeliger een al aangelegde steenweg kon bereiken, heeft men de slijkerige Tommestraat links laten liggen en de verbinding langs Altenaken gemaakt.

Door die nieuwe grote verbindingssbaan Tienen-Namen, werden de twee door Hoegaarden zelf aangelegde steenwegen nu staatswegen; dat zal later nog een staartje krijgen en Hoegaarden zal zich doen vergoeden.²

Als een dorp zo bestuurd wordt krijgt men vroeg of laat moeilijkheden.

Men kent en begrijpt de geschiedenis van zijn dorp niet, als men niet weet hoe het bestuurd werd.

Toen Hoegaarden in 1288, een Luikse gemeente werd, en een jaar later zijn Keure kreeg, kreeg het meteen ook zijn eigen bestuursapparaat.

In het begin, bestond dit bestuursapparaat wellicht enkel uit wat men noemde de **“Regentie” of de schepenbank, een schepenbank van 7 man**, waaronder een **“meier”** en de **“greffier”** of secretaris en 5 schepenen, die in feite het dorp bestuurden, en tevens rechter speelden over kleine geschillen, en erfenissen en kopen regelden. Het grote verschil met nu, was dat dit schepencollege niet door het volk van Hoegaarden, maar rechtstreeks, en dit voor het leven, werd benoemd en aangesteld door de Luikse overheid. Het waren – vooral de secretaris – goed geletterde en bekwame lieden.

² Vander Velpen J., Geschiedenis van Hoegaarden, Leuven, 1959 en 1981 (licht aangevuld), p. 92 en 94.

Vermits zij door de staatsoverheid werden benoemd, waren ze er ook aan verbonden; op die manier hield Luik de teugels in handen.

Onder de druk van opkomende democratie moest de Luikse overheid toegevingen doen aan het volk en hun medezeggenschap verlenen. Zo ontstonden, al zeer vroeg, naast de Regentie, een de **Dorpsraad, of de raad der gezworenen**. Dat waren notabelen van het dorp die hun advies mochten uitbrengen in alle dorpsaangelegenheden en die tevens belast waren met de uitvoering van de getroffen maatregelen. In hun midden werd de “burgemeester” verkozen, die in feite niets anders was dan de rentmeester der gemeentegoederen en tevens de belastingontvanger/gemeenteontvanger.

De gezworenen, één of twee per gehucht en van de *cuy-pe* (dorpskom, centrum), werden door de inwoners van de dorpskom, respectievelijk van de gehuchten gekozen, maar dan slechts op voorstel van hun kandidatuur door het schepencollege. Zo bleef het schepencollege baas door slechts die mannen als kandidaat voor te dragen die hun bevielen. De burgemeester en de gezworenen werden gekozen, de eerste voor één jaar, de laatste voor twee jaar; de schepenen echter konden levenslang aanblijven!

Er was nochtans al een precedent rond 1750 bij de bestrating van een weg binnen de gemeente ten bate van de bierhandel

De kom van Hoegaarden lag op het kruispunt van twee belangrijke wegen:

- de oude Romeinse baan, Tienen-Nijvel (Grote Steenweg komende van Tienen, doorlopend in de Tommestraat) en

- de oude ‘heerbaen’, komend van het land van Luik, en langs de huidige Ourystraat, Doelstraat, Putzeysstraat, dwars door Hoegaarden naar Leuven of Waver toe.

De Regentie besloot tot de bestrating van de Molenweg (huidige Pastorijstraat) omdat deze weg niet alleen door zijn ligging droger was, maar ook omdat dat het best uitkwam voor de schepenen. Er vormden zich 2 partijen: de partij Sweerts (Regentie) en de partij Buckens (oppositie). Na twee jaar bakkeleien en procederen besloot Luik tot een Salomonsoordeel. De twee straten zouden worden en werden gekasseid en de gemeente draaide op voor de proceskosten.

De heropbouw van de kerk (1754-1759) verenigde de Regentie en de Dorpsraad tegen het Kapittel

Pas achter de rug of er werd besloten tot de heropbouw van de kerk, prestigeobject Regentie-Brouwers.

Geen oppositie omdat er een gemeenschappelijke vijand was: de kanunniken van het kapittel om de zware kostprijs op te verhalen.

En dan de steenweg naar Tienen van 1771-1772: het plan van de gemeente, lees de Regentie, werd door de Dorpsraad van de gezworenen gecounterd met een tegenplan dat uiteindelijk werd uitgevoerd: de bestaande verbinding aanpassen aan de noden tijd en kasseien.

De gemeente had een plan laten tekenen door landmeter Le Comte, een traject door velden en weiden en rechts van de bestaande verbinding, met de bouw van twee bruggen, met de nodige restricties te vergelijken met een deel van de voormalige spoorlijn. De gekasseide weg liet Groot Overlaar centrum en parochiekerk links liggen!

De Dorpsraad die sinds de historie rond de bestrating van 1749/1751 altijd maar mondiger werd wees dit plan om 12 redenen af en liet een nieuw plan uitwerken door landmeter Naveau. Hun plan, het tweede plan genoemd, volgde de oude verbinding Hoegaarden dorpskom-Klein Overlaar, Groot Overlaar, kortom het was de traditionele verbindingsweg met Tienen.

Notaris Hubens³ noteerde de protesten van de tegenstanders van het gemeenteplan (eerste plan) en van de inwoners en parochianen van Overlaar.

Declaratie ende approbatie door d'heeren Meyer ende geswore regeerders der Vryheyt Hoegaerden geacteerd door notaris Hubens op 11 november 1770

Heer A. Collart, meier en Sieurs J.B. De Kinder, P. Nijs, Servaes Nijs, J. Jansens en JB. Godefridi als geswore regeerders aanhoord hebbend de klachten van veel andere gemeentenaren over het plan van een gedestineerde steenweg vanuit deze Vrijheid naar de stad Tienen, geven de redenen waarom zij hebben doen trekken en afmeten **een tweede plan** tot beter profijt, gemak en utiliteit van onze gemeente:

1 De steenweg wordt gevraagd om redenen ‘van die quaede ende miserabele weegen, die alteyt het grootssten deel van het jaer impraticabel bevonden worden, om met eenighe swaere voituren comende soo van de canten van Vlaenderen, Brabant ende lande van Luyck als elders anders te vaeren (rijden); daerom nemende henne route op Thienen ende dewelcke sijn moeten lossen ofte ontlaeden aen d'een oft d'andere poorte van dese stadt op de frontieren onser jurisdictie, en die alsdan genootsaecht sijn aldaer henne andere vrachten voor retour aldaer met cleyne voituren af te wachten tot naedeel onser gemeynte’. **De weg moet geplaveid omdat nu de handelaars verplicht zijn hun goederen te laden op kleinere/ lichtere karren aan de grenzen met ons dorp.**

³ Geen vriend van de Regentie-kliek

2 De gemeentenaren hebben de steenweg niet nodig als een sieraad voor ons dorp of als vrijetijdsbesteding zoals het eerste plan laat uitschijnen, zoals de kerktorens van Hoegaarden en van Tienen die allebei vanop een half uur afstand te zien zijn; de kostprijs moet zo laag mogelijk zijn en de weg nuttig en dienen tot het gemak van de gemeentenaren.

3 Men behoudt in het tweede plan bijna de hele *‘oude vaerebaen’* (rijweg/traject) waarop alle voetwegen en karrenwegen van de zijkanten op uitkomen; in het eerste plan is dat niet zo.

4 Het eerste plan zou enkele duizenden pattacons meer kosten.

5 Heel wat weiden, blokken, hoven, goederen worden op het eerste plan *‘getraverseert en geschandaliseerd’*, ondanks dat er een goede onteigenisvergoeding is vooropgesteld.

6 Heel wat gemeentegronden worden nu voor een kleine vergoeding gepacht door een kleine groep particulieren; het zou redelijk zijn die pachten terug te vorderen en opnieuw die gronden te verpachten voor een ernstige prijs en met dat surplus kan men dan de steenweg mee bekostigen.

7 Het zou nog beter zijn van eerst de slechte straten van Hoegaarden die men begonnen is te kasseien af te werken inplaats van een nieuw werk te beginnen.

8 Op het tweede plan loopt de steenweg door enige gehuchten en langs huizen en langs de parochiekerk van Kerkoverlaar (= Groot Overlaar); op het andere plan loopt hij er ver achter, door de hoven, weiden, blokken en akkers.

9 Op het eerste plan loopt de steenweg over laaggelegen, natte en lichte grond en komt hij van twee kanten uit aan een hoge berg⁴, die diep zal moeten uitgestoken worden en die aarde zal over grote afstand moeten vervoerd worden.

10 Met het tweede plan passeert men de berg en blijft men met de oude weg op vaste en stabiele grond.

11 de wegen en voetbanen uit het veld komen en vanuit andere gehuchten/dorpen zullen met de nieuwe weg moeten verbonden worden als het eerste plan wordt uitgevoerd.

12 de grootste reden om het tweede plan uit te voeren: **‘door de oude weg te kasseien zal het traject *‘remarquabel korter uytvallen!’***

opgemaakt in het huis van Joannes Van Elderen te Kerkoverlaar met als getuigen de Sieurs Henricus Nijs en Anthoen Bonjean en gezonden naar de Privéraad te Luik

22.11.1770: Acte van Protestatie door de gezworen regeerders van Hoegaarden

Sieurs J.B. Dekinder, P. Nijs, S. Nijs en J. Jansens die samengekomen zijn ten huize van Henri Soetemans, hun gewone vergaderplaats, hebben kennis genomen van een aantal uitspraken die de Hooogerwaarde Heer Officiaal van Luik gedaan heeft aan verschillende bezitters van diverse goederen die zouden vallen binnen het tracé van de steenweg volgens de kaart gemaakt door landmeter Le Comte. Dat is gebeurd buiten het medeweten van de gemeentenaren die deel uitmaken van het bestuur van deze gemeente en verantwoordelijk zijn voor alle zaken die de gemeente aangaan en dus aanvaardden zij geen opgelegde lasten voor de gemeente en reserveren zij zich allen het recht om actie hieromtrent tegen procureur Keppenne⁵ of een andere *‘facteur’* te voeren en zij geven volmacht aan prolocuteur Lambinus om in de Geheime raad het tweede plan, dat zij door de landmeter Naveau hebben laten maken, te verdedigen.

Zij laten van dit plan een afschrift maken voor Keppenne, voor de ontvanger van de gemeentebelastingen en andere instanties.

Zij hebben door de gerechts- en gemeentebode D. Ambroos een uitnodiging laten afgeven aan Sr. Hubert Sweerts⁶, ook gezworen regeerder van deze gemeente, in verband met deze kwestie en Sr. Hubert Sweerts is ter plaatse gekomen samen met Srs. Jan B. Dekinder en Servaes Nijs. Ik heb als notaris de nodige uitleg gegeven waarom het tweede plan moet uitgevoerd worden en niet het eerste. Sr. Sweerts heeft daarop geantwoord dat hij geen gesprek wou voeren en zeker geen toestemming zou geven zonder de schepenen geraadpleegd te hebben en hij is vertrokken zonder nog te wachten op een repliek. Getuigen: Bernard Collart⁷ en Henri Soetemans.

Er is door notaris Hubens nog volgende tekst bijgevoegd: *‘Ik, notaris, heb mij op dezelfde datum begeven naar Sr. J.B. Godefridi in Hoksem, die gisteren ook werd geconvoceerd door de dienaar Ambroos, maar liet meedelen dat hij onpasselijk was; hij heeft ook deze protestakte ondertekend.’*

Getuigen: Jan Geenissen en J.F. Genis (sic).

⁴ De Steenberg (tussen Rommersom en de Grote Brug) aan de kant van Hoegaarden en één van de hoogtes aan de kant van Overlaar-Bost-Tienen

⁵ Keppenne, Lambinus ... om gehoor te vinden bij het landsbestuur te Luik moest Hoegaarden een tussenpersoon/facteur/prolocuteur/zaakgelastigde hebben; Keppenne was de man van de Regentie

⁶ Hubert Sweerts (Flemalياهوeve) was één van de V Geslachten als stamvader van de gilde van groene klaver; hij was geen schepen maar wel gezworene in de Dorpsraad!!!

⁷ Eerst stond er meier Anthoen Collart, maar dat is doorstreept.

De verklaring van 3 december 1771

Sr. J.H. Dumont, Jan Geerts, Henri Van Hagendoren, Lambert Deprez, Engelbert Homblé, Anthoon Loos, H. Humendt, P. Peeters, J.B. Peeters, Huybrecht Tallieur, G. Stockmans, J. Homblé, J. Finoulst, M. Peeters, H. Hespén, P. Christ, J. Finoulst (sic), Jerom Deprez, B. Caversoins, P. Caversoins, H. Jaben, L. Casteleyn, J. Verbelen, A. Herbaen, G. Libert, L. Munster, J.B. Peeters de Jonge, J. Gregoir, L. Lebegge, R. Peeters, J. Dumoulin, H. Paenhuys, P. Stockmans, H. Finoulst, S. Ausloos, J. Coin, M. Peeters de Jonge, J. Vander Straeten, B. Dupont, B. Van der Molen, P. Goossens, N. Lebegge, H. Van Laenen, de weduwe Capellen, M. Van weddingen, G. Crabben, H. Renson, H. Willems, J. Dock, H. Geerkens, P. Wilmart, P. Vander Linden, H. Sielis, J. Ausloos, J. Festraets, J. Preuveneers, M. De Wever, A. Nijs protesteren tegen het eerste plan en zijn voor het tweede plan.

getuigen zijn E.H. J.H. Jansens en zijn broer H. Jansens, A. Vander Linden en Gooris Dubois

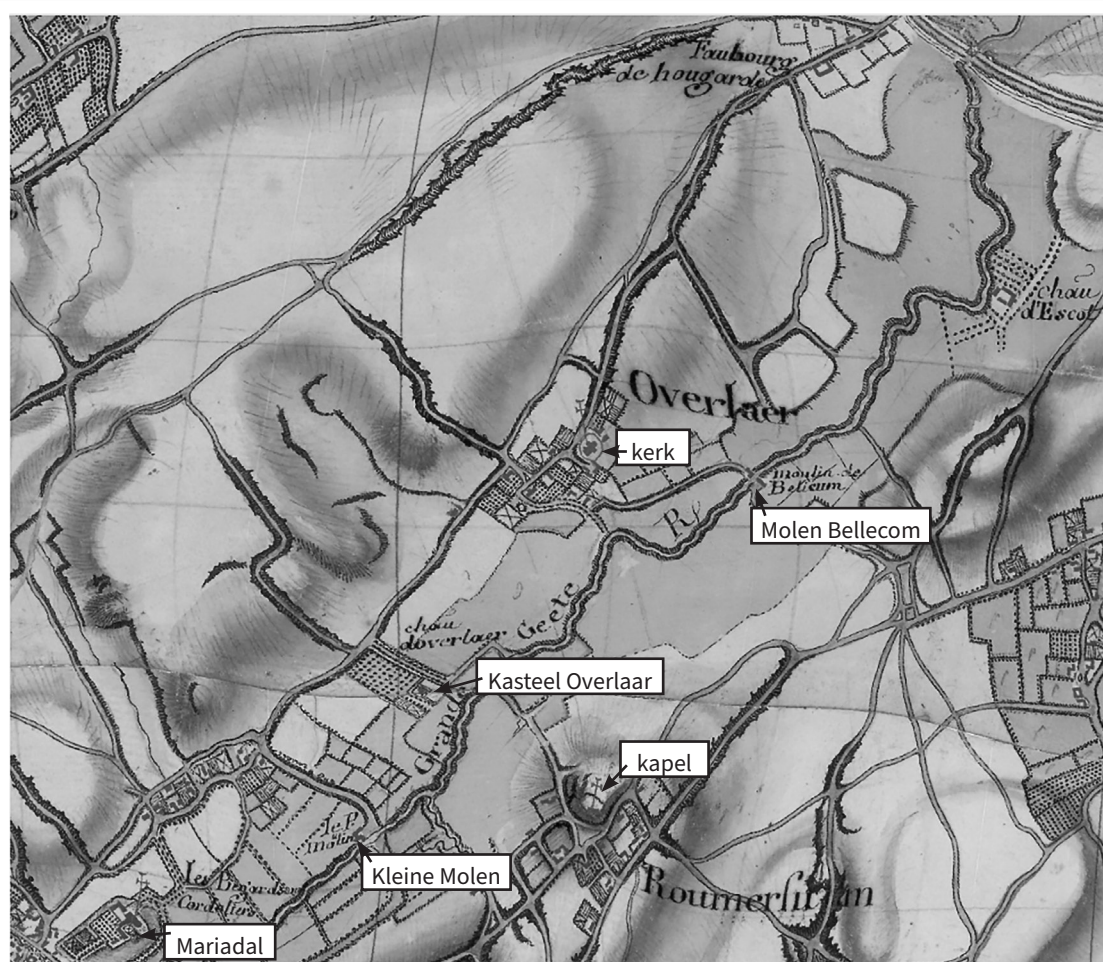
Protest van de parochianen van Overlaar (4 januari 1772) tegen de steenweg volgens het plan van landmeter Le Comte; zij vragen om het tweede plan uit te voeren.

Zij stellen prolocuteur Lambinus de Jonge aan als hun zaakgelastigde te Luik en zij zullen geen enkel financiële bijdrage leveren voor de aanleg van de steenweg als men blijft vasthouden aan het eerste plan.

Deze protestnota is opgesteld ten huize van Joannes Van Elderen en Guillaume Jansens te Overlaar met als getuigen Henricus Nijs en Pieter Engels.

De ondertekenaars van deze protestnota zijn Sieur Petrus Nijs, gezworene in de Dorpsraad en afgevaardigde van de parochie en gehucht van Kerkoverlaar, G. Nijs, H. Keuleers, H. Berwaerts, A. Berwaerts, J.H. Schoremans, Gertrudis Wuyten, De Meyer, Gerard Parent, G. Jansens, J. Delré, J. Trion, J. Dotremont, G. Huron, H. De Coster, J. Festraets, allen inwoners van Kerkoverlaar.

*Villaretkaart (1745-1748)
vóór het kasseien baan naar Tienen*

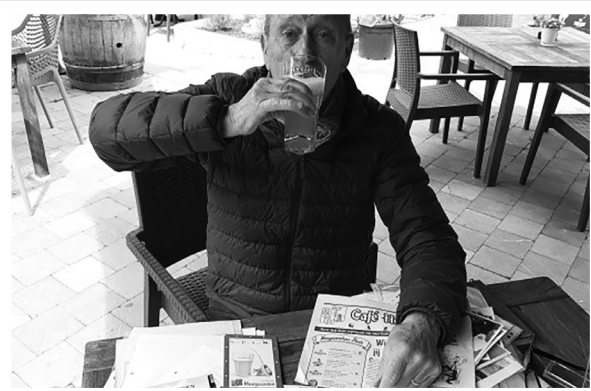
Ferraris 1771-1778
Nieuwe **steenweg**: Chaussée de Hougaerde à T.

Hoe het merk Hoegaarden tot stand kwam en hoe het bekend werd

Hoe het bekend werd: Reportage Christian Hennuy – 15.06.2021⁸

Miel Mattheus onbetaalbaar talent voor Pierre Celis

Op 7 oktober 1985 vernielde een brand een groot deel van de brouwerij 'de Kluis' in Hoegaarden. Dit zou het leven van meesterbrouwer Pierre Celis grondig veranderen, maar ook een boost geven aan de naambekendheid van het Hoegaards witbier. Door deze brand zou Pierre Celis zijn meerderheidsaandeel in de brouwerij kwijtraken aan Interbrew, achteraf InBev, en uiteindelijk in 1990 vroegtijdig zijn brouwerij verlaten. Pierre Celis had voor de brand nooit reclame gemaakt voor zijn bier, maar toen zag hij er de noodzaak van in en hij deed een beroep op Miel Mattheus.

Voor de brand had Pierre Celis zelfs geen bierviltjes van zijn Oud Hoegaards bier, zoals dat toen genoemd werd. De naam witbier is trouwens een slechte vertaling van het Duitse Weissbier, namelijk tarwebier. Pierre had al wel een commercieel medewerker, namelijk een oud-onderwijzer Roger Ausloos, maar onmiddellijk na de brand nam hij contact op met Miel Mattheus, toen al een gekend organisator en animator in het Tiense.

Miel Mattheus, pas 80 jaar geworden, is een echt product van het Hageland: geboren in Rillaar, op zijn zesde gaan wonen in Schoonderbuken, en daarna Tienenaar geworden. Hij was opvoeder in de PNT, en op het ogenblik dat Pierre hem contacteerde was hij onderwijzer van het zesde leerjaar in de Provinciale Normalschool Tienen. In die tijd was Miel al gekend als presentator, animator, kortweg een organisatorische duizendpoot.

Concurrenten profiteerden van de brand

“Ik heb nog even moeten wachten tot 1986 om officieel voor Pierre in dienst te treden, want ik moest het schooljaar 85-86 afmaken. Maar bij de heropening van de brouwerij op 20 september 1986 nu 35 jaar geleden, was ik present. Ik zou de Public Relations doen voor de brouwerij, met de bedoeling klanten te lokken. De brasserie Kouterhof werd tegelijk geopend en was klaar om de bezoekers te ontvangen en het bier te promoten. Dat was nodig want op dat ogenblik waren er 36 verschillende witbieren in omloop, die alle wilden profiteren van de brand in Hoegaarden”, zo start Miel zijn verhaal.

⁸ Het originele artikel stond in Thema Magazine, zelfde uitgever als Hageland Actueel.

“In 1987 brachten we de eerste Hoegaardse bierviltjes uit met tekeningen van de plaatselijke kunstenaar UBRT. We bouwden het Kouterhof uit tot een plaats waar tentoonstellingen werden gehouden. We zijn daar ook gestart met een kartoenale, en vandaar zijn we via Bob Vincke naar het casino van Beringen getrokken om bij die kartoenale in Limburg het Hoegaards bier te promoten. We hadden nog de voorstelling van twee nieuwe bieren, de Julius en de Benedict. Dit alles had een geweldige impact want datzelfde jaar ontvingen we al 35.000 bezoekers in de brouwerij. We deden rondleidingen, ook op zaterdag, soms vijf per dag”.

Luchtballons

“In 1988 trokken we naar Oostenrijk, waarbij we zoveel mogelijk après-ski gelegenheden aandeden. En omdat we hogerop wilden rees de idee van een luchtballon. In 1990 hadden we onze eerste Hoegaardse luchtballon. In 1992 volgde de tweede in de vorm van een glas Hoegaards bier, en er zou nog een derde bijkomen. Met die luchtballons vlogen we over de Alpen in Zwitserland om overal bij après-skibars neer te strijken. In eigen land namen we deel aan toernooien met luchtballons in Opheylissem, Doornik, en Sint-Niklaas”.

Ondertussen was Pierre Celis, die in onmin leefde met de meerderheidsaandeelhouders in 1990 met pensioen vertrokken, en startte hij zijn Amerikaans avontuur met de oprichting van de eerste Celis Brewery in Austin. “Voor mij heeft het vertrek van Pierre niet veel veranderd, want ik bleef constant met hem in contact om hem te brieven over de gang van zaken in de brouwerij”, aldus Miel. Miel zou onverminderd tot 1999 zijn rol als PR van het Hoegaards bier verderzetten.

“In 1992 hebben we onze eerste bierviltjeswedstrijd ingericht. Ondertussen was ik biervir geworden, de bewaker van de kwaliteit van het Hoegaards bier, bij de Hoegaardse bierorde ‘Die Edele Orde vanden Moutstock’ en dat combineerde ik met mijn PR-werk voor de brouwerij. Eén van onze tradities was bij officiële gelegenheden bekende mensen tijdens een bierceremonie tot borgher van Hoegaarden te slaan met als hoogtepunt in 1994 de ontvangst van Prins Philip in het gemeentehuis en de brouwerij. Maar we ontvingen ook Helmut Lotti, De Kreuners, Bobbejaan Schoepen, Jos Ghyssen...” Miel ging in het Land van Ooit in Nederland voor 250 vertegenwoordigers de Hoegaardse Das promoten, nam deel aan grote bierfestivals in Antwerpen, Oostende en Tienen, voerde promotie voor de Holle Wegenjogging, waarbij elke deelnemer een blikje Hoegaarden kreeg en ging 12 Hoegaardse cafés openen en promoten. In Tilburg, Breda en 's Hertogenbosch in Nederland, in Leuven, Antwerpen, Brugge, Charleroi, Luik, Doornik en Gent in België, en ten slotte ook in Nicosia- Cyprus.

“Hoegaarden organiseerde de degustatie van de eerste maatjes in Oostende, Tienen en Hoegaarden, en was present bij de verzustering van Hoegaarden met het Oostenrijkse Altmünster. De mooiste herinnering heb ik aan onze campagne aan de Belgische kust. Met 8 promotieteams trokken we gedurende een maand langs alle horecazaken van de 56 kilometer lange kust. Heel de kust hing vol met Hoegaarden reclame. We kregen radio- en televisie-uitzendingen, o.a. iedere vrijdag ‘Hitriders’ vanuit het Martenshuis in Hasselt op Radio 2 Limburg. We slaagden erin in elke mess van de officieren in het leger Hoegaarden te schenken. In de universiteiten werden de facbars aangedaan en we brachten de Gambrinus-ruilbeurzen van bierattributen, naar Hoegaarden,” vervolgt Miel.

Miel kreeg erkenning voor zijn werk want er kwam een muziekcompositie 'The Legendary White' van Johan Nijs, opgedragen aan Miel Mattheus. En Miel mocht zelf aan goede cafés een beeldje gaan uitdelen, een 'Milleke' naar hem genoemd. *"In heel het land hebben we zo'n 973 'Millekes' uitgedeeld. Om dat te verdienen moest een café toch zeker een zevental vaten Hoegaards bier per week tappen. Er was toen overal Hoegaarden van het vat."*

"Het waren hoogdagen voor alle verenigingen uit de regio die steun of promotiemateriaal kregen van de brouwerij. De Ronde van Hoegaarden trok duizenden fietstoeristen aan. Dat is jammer genoeg verleden tijd. Sinds ik in 1999 de brouwerij verliet, kreeg niemand nog iets. Het Hoegaards bier wordt nog nauwelijks gepromoot."

Afscheid van brouwerij

Miel kijkt met een wrange nasmaak terug op zijn afscheid van de brouwerij. *"Zoals ik al zei lag de verhouding tussen Pierre Celis en InBev niet goed, en ik was de laatste discipel van Pierre Celis. Zolang Johnny Thijs CEO bij InBev was kon ik mijn gang gaan, maar toen Thijs in 1998 wegging moest ik verdwijnen. Ik werd nog twee jaar uitbetaald tot aan mijn pensioen en kreeg twee jaar spreekverbod. Ondertussen keerde in 2000 Pierre Celis weer en ik heb toen nog veel met hem rondgereden om zijn bieren te promoten, of hem bij te staan bij zijn lezingen."*

Na zijn loopbaan in de Hoegaardse brouwerij, was Miel Mattheus nog 13 jaar actief in het Centrum Management van de stad Tienen. Al wat Miel in zijn loopbaan deed is teveel om op te noemen, maar ook dit ogenblik is hij nog actief in de Horeca Vlaanderen Oost-Brabant, de Tiense Businessclub, Circus for a Smile, Neos Tienen en de Hoegaardse bierorde. *"Ik ben zelf ook brouwer. Zo lanceerde ik de Tiense Kweiker, de Tiense Zoeg, en zelfs een likeur 'Het Tiense Zeuteke'. Ik ben er fier op dat Pierre Celis mij nog geholpen heeft met de Tiense Zoeg en die mee is komen promoten bij de lancering in het museumcafé in Tienen in 2005. Zo was de cirkel rond", besluit Miel.*

Hoe het tot stand kwam: Vier Bierviltjes

Hubert-Charles Mannaerts 11/01/1999

Ik ben Hubert-Charles Mannaerts, geboren te Tienen op 11 juli 1947 en veertig jaar gewoond in Hoegaarden. Mijn pseudoniem is UBRT en een jaartal. In 1979 begon ik als zelfstandige interieurarchitect en grafisch tekenaar. In 1996 kreeg ik een hartstilstand en verschillende trombooses waardoor ik invalide werd: afasie en hemianopsie (beide ogen aangetast, blind aan rechterkant). Vijftig jaar getekend en nu niets meer!

1980 Afbeelding aan de muren in de gelagzaal

Pierre Celis vroeg een tekening te maken over Hoegaarden én over de brouwerijen Lories, Tomsin, Celis vroeger en Celis later. En veel verhalen en mensen die we kenden.

Deze olieverftekening (3.50 m x 2.50 m) staat op een muur in de vroegere gelagzaal boven in de oude brouwerij. Het is vervallen, want niemand interesseert haar én zijn verhalen.

1981 De herdenking over Pierre Celis

Een panorama over Pierre Celis: 15 jaar brouwer. Een kader van 80 x 60 cm.

1985 Logo en bierkaartjes gevraagd

Eind december 1985 vroeg Pierre Celis me vier bierkaartjes te tekenen over de brouwerij. Hij moest ze heel snel hebben, want ze moesten direct gedrukt worden. In januari 1986 zijn ze getekend: vier bierkaartjes -onder en bovenkant- en het wapenschild. Want dat wapenschild, het logo, moest ook snel getekend worden. Om 11 uur vroeg de heer Miel Mattheus het en om 16 uur moest het naar Duitsland, naar de drukker. Om 1 miljoen kaartjes te drukken! Het wapenschild! Het was nog een voorontwerp, maar ze hadden geen tijd! Ze namen het!

Wat staat er in het wapenschild? Wat in de vier bierviltjes?

Het wapenschild: het logo van de geschiedenis van Hoegaarden en de brouwtraditie in één.

‘Hoegaarden heeft een staf van de bisschop van Luik in het wapenschild. Ik mocht een moderner wapenschild tekenen. De arm van de bisschop, de staf en een banier achter zijn pols. De banier is van goud en de fond is van heraldisch blauw van Hoegaarden.

Wat komt er op het logo van brouwerij De kluis? Natuurlijk het schild van Hoegaarden!

In de 18de eeuw waren er minstens 35 brouwerijen in het dorp. Het Hoegaardse bier is één van de meest gewaardeerde bieren geworden. Brouwers en ... garçons! De brouwer heeft ook een staf: een roervork. De kelner heeft ook een banier: een keukenhanddoek om niet te morsen. Twee schilden over elkaar, goud en blauw!

In een stoet komen eerst de vlaggen. De vlagdrager houdt het fier omhoog: de duim naar boven om de zware last niet af te waaien. De kelner doet het ook: het bier is o.k.! Eén duim erop!

ik heb nog een half uur om te tekenen, want om 16 uur komt de heer Miel Mattheus!’

1986 De vier bierviltjes

Het was nu al 1986 geworden. Vier kaartjes met het logo en teksten op de voorkant. De achterkant moet een illustratie zijn: brouwtraditie en de heer Pierre Celis! De voorkant moet twee keer getekend worden: eerst met Nederlandse-Franse tekst en de tweede met Spaanse-Engelse tekst.

Voorkant 1

ZEVEN EEUWEN BROUWKUNST _ L'ART DE SÉDUIRE en Oud Hoegaards bier – Bière de Hoegaarden
Hoegaarden + logo + Belgium

°°° De 'i' van Belgium wordt als een bierfles getekend.

Voorkant 2

EL ARTE DE LA SEDUCCION – THE ART OF SEDUCTION en Hoegaarden White beer
Hoegaarden + logo + Belgium

°°° De 'u' van Belgium wordt als een bierglas getekend.

Achterkanten

De eerste tekening:

Tomsin heeft zijn brouwerij naast het huis van Pierre Celis in op Vroentestraat aan de Nermbeek. Op foto's kan je ook zien dat hij meegewerkt heeft met Tomsin. Toen Tomsin stopte gaf hij de formule aan Pierre om zelf Hoegaards bier te brouwen: Een foto over Tomsin: houten vaten, een kuip, een roerstok, ...

Tekst: **Brouwerij Tomsin Hoegaarden**

De tweede tekening:

Pierre Celis, de melkman, heeft zelf in 1966 een kleine brouwerij gemaakt, boven de koestal. Het halve wijnvat, de brouwkuip, metalen vaten, ... Getekend op de zolder zelf.

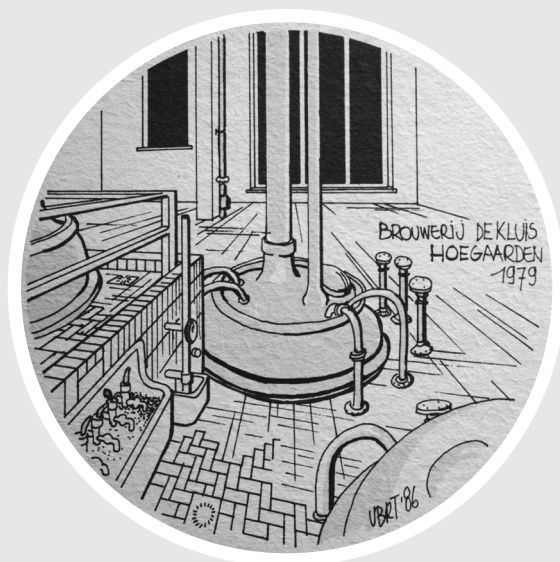
Tekst: **Brouwerij Celis Hoegaarden 1966**

De derde tekening:

Door de brand kocht Pierre Celis de 'Hougardia', een vroegere limonadefabriek in de Stoopkensstraat aan de Nermbeek. De nieuwe brouwerij met koperen kuipen en de kranen. Met witte plavuizen en grote vensters.

Tekst: **Brouwerij De Kluis Hoegaarden 1979**

De vierde tekening:

Bovenzicht van de hele brouwerij: de Stoopkensstraat, twee poorten, de hoeve van 1831 (de bloei van de biertraditie), de bottelarij, de oude 'Hougardia', de installaties, de drie (bier?)bulken, ...

Tekst: **Brouwerij De Kluis Hoegaarden**

1986 De herdenking over Pierre Celis

Op 3 oktober 1986 heb ik nog een herdenking gemaakt over de werken van brouwer Pierre Celis. Dat eerste werk van 1981 bleef in de brand van de 'Hougardia' (1979).

1988 De affiche

De heer voorzitter vroeg me een affiche te tekenen die ze in cafés kunnen hangen. Leeg blad met vooraan en achteraan de sponsor van de brouwerij. Organisatoren die iets wilden organiseren kregen lege affiches

Wat moet erop? Improviseer maar!

Het eerste voorontwerp:

De kerk is hoog! Langs de linkerkant de kerk. De haan zegt: *'Frumentum Abhinc Duo Milia Annorum In Potius Resolutum Ab Belgis Antiquis Hoegaardiensibus'*. Het logo. De Nermbeek. Het Kouterhof en de nieuwe brouwerij, die van De Kluis en het huis van Pierre Celis. achteraan het dak van de middenbeuk van de kerk, huizen van het dorp en de nieuwe bottelarij in het vroegere tweede suikerfabriek *'Au Grand Pont'*. Met vogels en pluimen. Een digitaal uurwerk op de kerk.

Het tweede voorontwerp:

Het digitaal uurwerk is te modern. Hoegaarden moet hoger worden en in onze stijl. Het Brouwertje ook erop en géén Latijnse tekst. De haan zegt nu in de strippallon: het logo. Met banieren boven.

Het derde voorontwerp:

Het mocht ook geen vierkleurendruk zijn: te duur. Geel, Blauw en Rood. Ook een banier waar Hoegaarden staat. gedrukt met PMS Yellow, Warm Red en Prosses Blue.

De uiteindelijke affiche opgevuld met haar ontstaansverhaal

Op de binnenkoer van het Koutherhof werd Hubert Mannaerts, alias UBRT, gehuldigd voor zijn ontwerp van het logo van de Hoegaardse brouwerij.

HCH UBRT centraal met Miel Mattheus en manager Karen Rombaut.

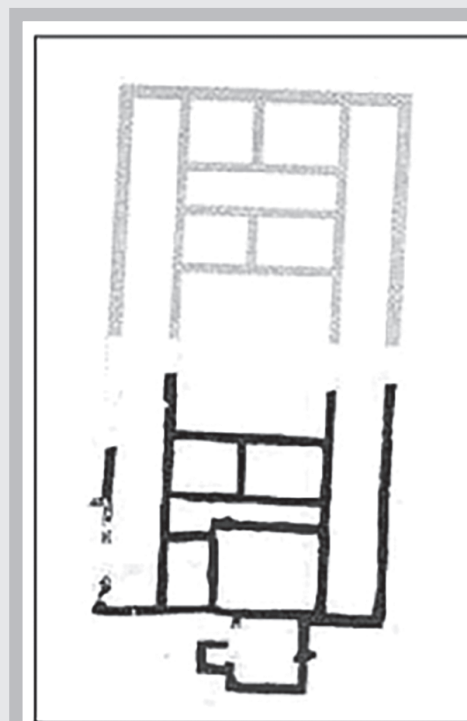
Kunstenaar en cartoonist UBRT heeft sinds juli van dit jaar (2018) zijn geboortedorp Hoegaarden verlaten en woont nu in Hasselt. Bij de inhuldiging van het brouwersbeeld op de binnenkoer van de brouwerij, ontving UBRT een geschenk van manager Karen Rombaut voor zijn ontwerp. Miel Mattheus, voormalig PR-man van de brouwerij: *“In 1986 ontwierp UBRT het embleem op vraag van Pierre Celis en Marc Boelens. Hij maakte het embleem met de roestock en de bisschopsstaf indertijd met de duim rechtop. Die duim is naar beneden gekomen, maar verder is het embleem behouden. UBRT is daar nooit voor erkend, maar nu is dit goedge maakt”.*

Het gebruik van Gallo-Romeins aardewerk in de villa op de Goudberg, Hoegaarden⁹

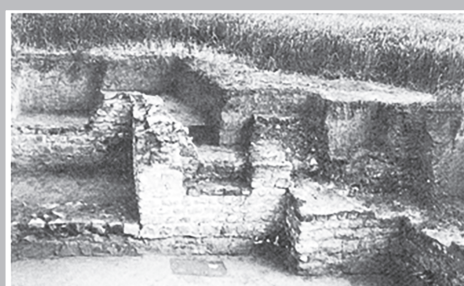
Barbara Borgers¹⁰

De villa op de Goudberg, te Hoegaarden, lag op de vruchtbare leembodem van de Getevallei in het hinterland van de vicus Tienen. De villa bevond zich op een natuurlijk plateau op de helling van de Goudberg en was in zuidoostelijke richting georiënteerd. De aanleg van de E40 in de jaren zeventig vernielde de helft van de villa zonder dat er archeologisch onderzoek plaatsvond.

De opgravingsgeschiedenis van de villa valt uiteen in twee fases: in 1980 groef Marc Meurrens de kelder van de villa op, evenals een losstaand vertrek dat door middel van een *hypocaustum* verwarmd werd; in 1998 tekenden Anne Schryvers en Tony Oost de helft van het grondplan van de villa in tijdens de opgravingen die gebeurden in het kader van de aanleg van de hsl. Enkele ijzertijdkuilen gevuld met aardewerk getuigen van de oudste menselijke bewoning op de Goudberg. Continuïteit tussen de bewoning tijdens de ijzertijd en de Romeinse periode kon niet worden vastgesteld. De Romeinse stenen villa werd in de loop van de 1ste eeuw n.C. opgetrokken; zij had aan elke zijde een porticus. We kunnen twee verbouwingsfases onderscheiden: tijdens de eerste verbouwingsfase, rond het midden van de tweede eeuw n.C., vergrootten de bewoners een vertrek aan de zuidkant van de villa; de tweede verbouwing bestond uit de aanbouw van een klein vertrek met kelder aan het voornoemde vergrote vertrek. De archeologen interpreteerden het vergrote vertrek als een belangrijke, centrale ruimte van het huis, die dagelijks gebruikt werd; hier werd het merendeel van het aardewerk en fresco's gevonden. Op basis van de studie van het aardewerk weten we dat de villa tot in de eerste helft van de derde eeuw n.C. bewoond geweest is. In het kader van een master thesis bestudeerde ik het aardewerk van de villa op de Goudberg. De belangrijkste conclusies volgen hieronder. Een zeer hoog percentage van het aardewerk is van Tiense productie; slechts een kleine hoeveelheid aardewerk is geïmporteerd, zoals terra sigillata en Keuls geverfde waar. Dit levert het bewijs voor de handelsrelatie, die tussen de vicus (op slechts een 5-tal km) en de villa bestond. De villa bewoners leefden – of consumeerden liever, volgens de Romeinse tradities en gewoontes: in de keuken werd olijfolie gebruikt en de kruiden werden in mortaria, of wrijfschalen, gemengd. Verder werd het voedsel naar Romeinse gewoonte in ovenschotels gebakken, en aan tafel werd wijn gedronken. Tafelwaar, waaronder bекers en borden, was in zeer hoge mate aanwezig in de villa (verhouding 1/2 in vergelijking met de opslag- en keukenwaar). Hieruit leiden we af dat sociale status een belangrijke rol speelde in het leven van de villa bewoners; het dineren naar Romeinse gewoontes – met Romeins aardewerk, maakte deel uit van de sociale identiteit. Toch verraadden enkele handgevormde kookpotten, dat inheemse kookgewoontes tevens behouden werden.

Grondplan van de villa

Een detail van de Gallo-Romeinse kelder op de Goudberg te Overlaar. Links zien we de toegang tot de kelder en rechts daarvan de aanzet van de nissen.

⁹ In -Archeologie 2008, brochure uitgegeven door de provincie Vlaams-Brabant, p. 14-15.

¹⁰ De Studie van Romeins aardewerk van de villa op de Goudberg, Hoegaarden en haar relatie tot de vicus Tienen, Masterproef VUB, 2007 van Barbara Borgers

Toch was er iets vreemd aan de hand met het aardewerk van de villa; heel wat aardewerk kon worden gereconstrueerd tot volledige individuen, waaronder borden en bekertjes. Bovendien waren sommige scherven secundair verbrand. Dit wijst op een handeling waarbij het aardewerk eerst gebroken werd, en waarvan vervolgens enkele scherven verbrand werden. Ten slotte vertoonden enkele scherven ook graffiti. Gelijkaardige aanwijzingen op het aardewerk op andere sites worden als de resten van een feestmaaltijd ter ere van de goden geïnterpreteerd. Mogelijk vonden er dus op de villa te Hoegaarden ook rituelen plaats, die verband hielden met de godenwereld. Een schervet met de inscriptie 'Iovi' beduidde in welke context men wellicht de godenwereld aanriep. Volgens de inheemse (ijzertijd) tradities werd van de god *Taranis* vruchtbare grond afgesmeekt; tijdens de Romeinse overheersing assimileerde deze god met Jupiter. Mogelijk hield men op de villa op de Goudberg een rituele feestmaaltijd, waarbij Jupiter aangeroepen werd om een goede oogst te verkrijgen. Ondanks het feit dat veel aardewerk typisch Romeins van vorm was en de graffiti in het Latijn werd gekrast, veronderstellen we dat een inheemse familie de villa bewoonde. Argumenten die we hiervoor kunnen aanvoeren zijn het handgevormd aardewerk en het rituele breken en verbranden van aardewerk. De familie leefde nog volgens oude tradities, maar had zich een Romeinse identiteit aangemeten. Ons besluit uit de aardewerkstudie van deze villa is dat een nieuwe cultuur gegroeid was tegen de 3de eeuw n.C., die een mengvorm was van inheemse tradities en Romeinse invloeden. We spreken terecht van een Gallo-Romeinse beschaving. In de loop van de 3de eeuw n.C. werd de villa, om onbekende redenen, verlaten. Tijdens de vroegmiddeleeuwse periode ten slotte verdwenen de resterende bovengrondse structuren van de villa. Stenen en dakpannen werden geroofd ten voordele van de bouw van een Romaans kerkje vlak bij de Goudbergsite.

Bijnamen 8¹¹

Maurice Dodion, Wasily Pedjko en Hubert-Charles Mannaerts

Kaai	Ijzerwinkelier in de Doelstraat - keukengerei	
Kaaje	Steenwinckel - Koekoek cafe Koekoek cafe	Outg-St Niklaass- straat
Kaapie	François	Outg-Hoogstraat
Kadi	Vermeulen	Nerm/Aalst
Kaikke Petrol	Schoensetters	Stoopkensstraat
Kajoe	Manke – die mank loopt	Stationsstraat
Kalat	Medaers (voorvader heette Capellen)-Van Kelecom	Klein Overlaar
Kappellekes	Billen	Hauthem
Kapper	Vandenbempt	Nerm/Aalst
Karmankes		
Kastrol	Lebegge	Nerm/Aalst
Kastrol	Vroeger winkel	Klein Overlaar
Katte	Vanex	
Katte	Rome	
Kedieke	Godefridi of ook Dotremont	
Keitel	Napoleon Taverniers – zijn peter had onder Napoleon gediend; ook Pol Broeder genoemd)	H.Dotremontstr
Keizer	Pirard	Outg-Paenhuis- beekstr
Keke	Vander Molen	
Kelukke	Peeters	Klein Overlaar
Kemme	Taverniers	
Kenijn		
Keper	Jose Vandenbempt	
Kermank		Hauthem
Kerref (Korf)	Nitelet - zie Maneke Kassay	Walestraat
Kessai		
Kettel	Tolleti	
Ketut	Vermeulen (komt van kozijns)	Nerm/Aalst
kezengkes	Kamiel Vanherwegen	Nerm/Aalst

¹¹ Bijnamen in Alpaidis: nummers 217 (4/2019), 218 (1/2020), 219 (2/2020), 220 (3/2020), 221 (4/2020) 222 (1/2021) en 223 (2/2021); wij gebruiken voor Outgaarden de oude straatnamen

Klepper	Detré - Koekoek cafe	Outg-St Niklaasstraat
Klomp	Goossens	Hauthem
Klotte	Jacobus Tolleti – bijnaam komt van “Pittepays” – man die altijd een zwaluw-vest droeg	Gemeenteplein
Kobe Pit		
Kokkès	Koeckelbergs	Doelstraat
Kokkes	Peeters	Kalverstr/Dumontstr
Kola	Tritsmans	Nerm/Aalst
Koube Prom	Pelegrin	Rommersom
Kras	Mertens	Doelstraat
Kreugel	Francart - Zaal-cafe	Outg-aan de kerk
Kruger	Debroek	Out-St Rochustraart
Kuke	Hendrix	Out-St Rochusstraat
Kupers	Dotremont	
Kurre	Peeter	Klein Overlaar
Kurreke	Mottie	Nerm/Aalst
Kwikkel		

(wordt vervolgd)

De Open Monumentendag vindt plaats op zondag 12 september.

Uniek is het geleid bezoek aan het kasteel van Meldert (nu Sint-Janscollege). Gids is directeur Roland Severeyns. Bezoek aan het gerestaureerde kasteel is mogelijk van 14 tot 16 uur.

Onder het thema Hoegaarden Natuurlijk Monumentaal gaan de deuren open in het Schip (Nerm), Paradijshoeve (Houtmarkt) en het klooster Mariadal. In het klooster is het boek over tweehonderd jaar zusters in het Hoegaardse onderwijs te koop. Bezoeken van 14 tot 17uur.

In de Sint-Gorgoniuskerk loopt de tentoonstelling van Wilfried Puelinckx over de holle wegen. Voor Holle Wegen | Portret van een Landschap selecteert hij foto’s die hij de afgelopen jaren nam, gekoppeld aan infopanelen, onder andere ook over het historische aspect van de holle wegen. Puelinckx bracht een fotoboek uit over het thema.

De skeletvondsten bij de noodopgraving in de Sint-Ermelindiskerk van Meldert (2004)

Ouderdomsbepaling van de kerk¹²

In het kader van een restauratiecampagne met aanleg van vloerverwarming voorzag het bestek in archeologisch onderzoek. Dit liet een korte noodopgraving (19-01 tot 05-03-2004) in de Sint-Ermelindiskerk toe. Het vermoeden dat de kerk ouder is dan dat de romaanse westertoren laat uitschijnen, werd bevestigd. In het huidige koor werd een lichtroze mortelvloer op een fundering van onregelmatige kalkstenen opgegraven, die met 14C tussen 650 en 730 gedateerd wordt. Door gebrek aan andere structuren, is het evenwel niet duidelijk van welke aard dit bouwwerk was. Mogelijk werd het opgericht tijdens of kort na de periode waarin de heilige Ermelindis zou geleefd hebben, of in de periode dat men in Meldert een cultus opstartte rond een 7de-eeuws skelet. De heilige Ermelindis wordt vereerd in de kapel met een ondergrondse bron op het voormalige kerkhof rond de kerk. Een eerste geattesteerd kerkgebouw was waarschijnlijk eerst éénbeukig en werd vermoedelijk in een latere fase van zijbeuken voorzien. De eerste fase werd met 14C tussen 890 en 1020 gedateerd. De zijmuren van de driebeukige fase vielen waarschijnlijk al samen met de huidige en de ingang bevond zich in het westen. Over de aanwezigheid van een apsis kan geen uitspraak worden gedaan. Een volgende kerk, een romaanse, met 14C tussen 1020 en 1190 gesitueerd, kenmerkt zich door vierkante pijlers die in het schip van de vorige kerk werden aangebracht. De buitenmuren vallen samen met de huidige en reiken waarschijnlijk al tot aan de huidige westkant. De westzijde van deze kerk was hypothetisch een opengewerkte arcade. De huidige westertoren werd hypothetisch op de resten van deze arcade gebouwd in een volgende, laat romaanse, bouwphase. De gotische kerk verlaat de pijlers en plaatst er zuilen tussen. Wellicht in de 17de eeuw bouwt men in het verlengde van die zuilen een lang, smal koor. Deze funderingen oversnijden sporen van mogelijke eerdere koren. In een voorlaatste bouwcampagne (1779-81) wordt dit koor afgebroken en voorzien van zuilen om het als verlenging van het schip te gebruiken. De oostkant van de kerk wordt met twee zijbeuken uitgebreid. Een sacristie wordt bijgebouwd, die in 1865 nogmaals wordt verlengd.

Fysisch-antropologisch onderzoek op de skeletvondst geeft heel wat informatie over de gezondheidstoestand

Ondanks het kwantitatief slecht bewaarde skeletmateriaal heeft het fysisch-antropologisch onderzoek toch heel wat biologische informatie opgeleverd. Het skeletonderzoek verschaftte de basisgegevens zodat een kleinschalig demografisch beeld van deze Meldertse parochianen mogelijk werd. De bijzondere skeletgegevens van het paleopathologisch onderzoek verschaften een blik op de gezondheidstoestand van deze postmiddeleeuwse populatie. Op twintig skeletindividueen waren er drie kleine kinderen, van de zeventien volwassenen waren er negen mannen en drie vrouwen. De verhouding man/ vrouw was dus drie maal meer. De gemiddelde sterfteleeftijd lag bij beide geslachten rond 34 jaar. De oudere mannen vertoonden typische ouderdomskwalen zoals artrose aan de lage borstwervelkolom en het kniegewricht (osteoarthritis).

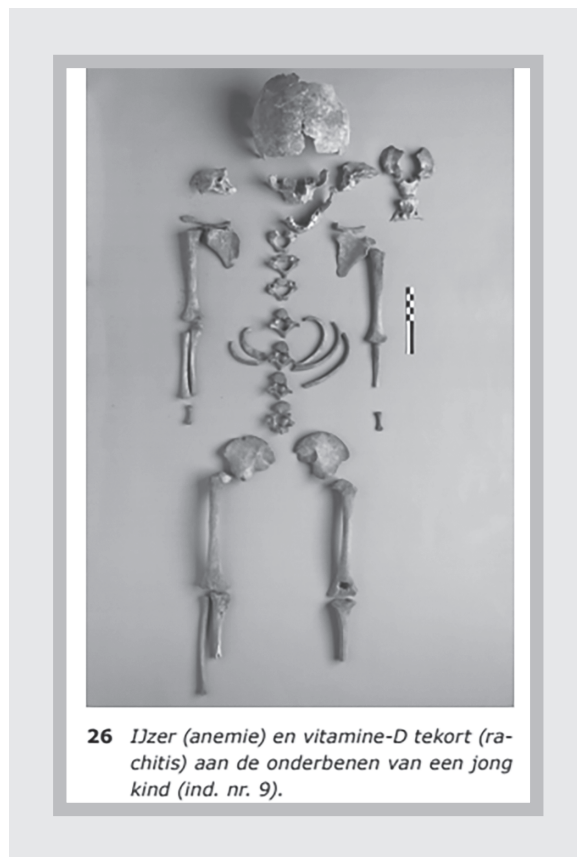

¹² Vanessa Vander Ginst1 & Marit Vandenbruaene, De Sint-Ermelindiskerk in Meldert (Hoegaarden, prov. Vlaams-Brabant). Archeologisch noodonderzoek en fysisch-antropologisch onderzoek, Relicta 2 (2007), p. 119-152

Tekenen van welvaartsziekten gekoppeld aan een 'rijk' dieet (DISH) zijn opgemerkt bij één man. Bij enkelen was het gebit ont-sierd door dikke lagen versteende tandplaque (dental calculus). Een paar jonge mannen hadden last van tandbederf (caries). Bij een vrouw en het jonge meisje(?) zijn deficiëntieziekten opge-merkt die verwijzen naar tekort aan ijzer (anemie) en vitamineD (rachitis). Traumatische aandoeningen, stress-indicaties, infec-ties en andere ziekten zijn niet opgemerkt. Mogelijk heeft dit te maken met de bewaring, maar vermoedelijk stelt deze kleine populatie een hogere sociale klasse voor.

Het resultaat van de studie op het skeletmateriaal werd overge-nomen door Dr. Marit Van Cant in haar masterproef, waardoor wij nog meer te weten kwamen over deze voorouders.¹³

In 2004 (werd) "een archeologische noodinterventie" uitgevoerd n.a.v. de restauratie van de Sint-Ermelindiskerk. Deze kerk met een vermoedelijk Merovingische ontstaansgeschiedenis vorm-de tevens de basis voor een fysisch antropologisch onderzoek uitgevoerd op twintig post middeleeuwse skeletindividueen in een kwalitatief goede staat. De kwantitatieve staat daarentegen was beduidend slecht omwille van alle incomplete skeletten. Hier werden negen mannen, drie vrouwen en drie kinderen jon-ger dan vier jaar onderscheiden.

De gemiddelde leeftijd van de volwassenen werd zowel bij de mannen als bij de vrouwen bepaald op 34 jaar. Uit deze groep kon van slechts drie personen de lichaamslengte berekend worden: de grootste man was 184 cm en één vrouw was 161 cm groot, twee centimeter groter dan de kleinste man van 159 cm. Hierbij ligt de lengte van deze vrouw 0,8 cm lager dan het gemiddelde van 161,8 cm uit Moorsel. Ook in de parochiegemeenschap van Meldert werden deficiën-tieziekten aangetroffen: bij zowel een oude vrouw als een jong meisje werd anemie vastgesteld in de vorm van *cribra femoris* (poreus botweefsel aan de femur). Tevens werd bij dit laatste kind rachitis opgemerkt. Verder werd in tegen-stelling tot Moorsel uit dit skeletensemble één jongeman met een "kruisschedel" aangetroffen. Een andere parallel vonden we dan weer in de vaststelling van DISH bij een oudere man, zij het hier aan de linker *calcaneus*. Alhoewel Van-der Ginst & Vandenbruaene (2006, p. 147) verwijzen naar een hogere levensstandaard als oorzaak van deze pathologie, willen we toch benadrukken dat volgens De Groote et al. (2011, p. 181) dit onvoldoende wetenschappelijk geattesteerd is. Voorts werden er bij de parochianen van Meldert geen traumata, infecties of stress gerelateerde aandoeningen op-gemerkt wat vermoedelijk te wijten zou zijn aan de preservatie van de skeletten of aan "de hogere sociale klasse" die dit ensemble representeert. Deze laatste hypothese lijkt ons eerder voorbarig aangezien de casus van Hofstade (bij Aalst) juist het tegendeel aantoonde. Wat betreft de dentale status van de Meldertse parochianen kunnen we stellen dat slechts van één vrouw en vier mannen het gebit kon geïnspecteerd worden. Ook hier troffen we bij de vrouw en twee oudere mannen een aanzienlijk *ante mortem* tandverlies aan wat niettegenstaande de AM index in zijn totaliteit op een lagere 10% geeft in tegenstelling tot de populaties uit de Aalsterse regio. Tevens werd een hoog percentage aan calculusformatie gedetecteerd (60%; Moorsel: 28%). Verder werd bij twee jonge mannen cariës aangetroffen wat de cariësexindex op slechts 3% brengt. Glazuurhypoplasie werd in dit onderzoek echter niet vastgesteld. Bij onze referentie-populatie werd dit daarentegen bij vijf individuen waargenomen. Verder constateren we dat van slechts één vrouw en één man de craniale index kon berekend worden en welke in beide gevallen brachycraan werd bepaald.

¹³ Marit Van Cant Dr kunstwetenschappen en archeologie VUB augustus 2020

Dr. Marit Van Cant is een bioarcheoloog met een onderzoeksfocus op de prevalentie van (infectie)ziekte, trauma, demografische gegevens en het bewegingsapparaat in laatmiddeleeuwse tot vroegmoderne menselijke resten van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen, België.

Ze behaalde een Master in Archeologie aan de VUB (2012) met een studie over Moorsel (Oost-Vlaanderen)

en was een Erasmusstudent aan de Universiteit van Sheffield (2011-2012)

waar ze zich specialiseerde in menselijke osteologie. Ze voltooide haar promotieonderzoek naar de impact van het milieu en beroepsactiviteiten bij zes kerkhofpopulaties die verschillende regio's en contexten bestrijken

Volgens Vander Ginst & Vandenbruaene (2006, p. 146) zou deze schedelvorm frequent aanwezig zijn in onze streken alhoewel we dit bij ons skeletensemble niet hebben aangetroffen.

Desondanks enerzijds de restrictie in tijd en ruimte en de kwantitatieve en kwalitatieve staalgrootte, en anderzijds de beperking in zowel de toegankelijkheid als de gehanteerde methodologie m.b.t. de osteologische analyses hebben we alleszins paleodemografische en paleopathologische gegevens kunnen onderscheiden waaruit blijkt dat desalniettemin een hogere attestatie van spierbelasting en gewrichtsaandoeningen de algemene gezondheidsconditie van een rurale bewoner niet specifiek inferieur was t.o.v. zijn stedelijke tegenhanger. Vooral bij laatstgenoemde in de latere urbane context noteerden we een hogere frequentie van bacteriële infectieziektes door o.m. de slechte hygiënische omstandigheden en overbevolking. Toch dienen we uiteraard rekening te houden met het feit dat acute ziektes zich niet hoofdzakelijk manifesteren op het botmateriaal en hierdoor macroscopisch niet kunnen vastgesteld worden

Over het begrafenisritueel sinds het einde van de achtste eeuw

Vanaf 785 werd men door het edict van Paderborn verplicht de doden te begraven. Karel de Grote voerde hiervoor de doodstraf op crematie in. In de 8ste eeuw verdween crematie dan ook voor lange tijd uit de westerse cultuur. In de Scandinavische culturen bleef crematie in gebruik tot de bekering; vanaf de 13de eeuw verdween ook daar de crematie. Wel werd er een uitzondering gemaakt voor ketters, deze belandden regelmatig op de brandstapel. Vanaf dat het *inhumeren* van doden verplicht werd, stond de Kerk in voor de zorg van het zielenheil. In tegenstelling tot de prehistorie en oudheid werden doden in de middeleeuwen binnen de gemeenschap begraven. Het christendom schreef voor dat mensen een begraafing moesten krijgen op begraafplaatsen van parochiale kerken. Kerken zijn steeds zodanig gesitueerd dat wanneer de priester aan het altaar staat, zijn zicht gericht is op het Oosten. Het Oosten is in het christendom de mystieke hemelstreek, daar ligt Palestina met het Heilig Graf en ook de plaats waar God het Paradijs geschapen heeft. Vanaf het moment dat kerken opgericht werden, werden de doden begraven in een west-oost oriëntering¹. Zo konden deze op de dag van de wederopstanding Christus zien komen vanuit het Oosten. Enkel gedoopte personen en mensen vrij van zonden mochten op een kerkhof begraven worden. In de tweede helft van de 8ste eeuw kwam er geleidelijk aan het meegeven van grafgraven een einde. Grafgraven trokken dieven aan.

Het dragen van kledij in het graf bleek enkel toegelaten te zijn in de hoogste kringen van de maatschappij. Deze elite moest zijn positie kunnen duidelijk maken in het hiernamaals. De grote meerderheid van middeleeuwse populaties werd echter wel in alle soberheid begraven, hun lichaam werd in een simpel gewaad gewikkeld. Het lichaam was naakt in het gewaad. Om te verzekeren dat het dode lichaam niet uit het gewaad zou vallen, werd dit gewaad dichtgenaaid. Ook kwam het niet weinig voor dat het gewaad was dichtgeknoopt ter hoogte van het hoofd en de voeten of dat het met een pin werd toegehouden.

De Oostenrijkse keizer Jozef II verbiedt in 1784 begravingen in kerken en op kerkhoven binnen de stadsgrenzen. Dit gebod kwam er omwille van hygiënische redenen. Door de vele bijzettingen in kerken, sloten de graven niet allemaal evengoed meer, de geur van verrotting werd ondraaglijk.

Begravingen in de kerk worden, zoals hierboven reeds vermeld, beschouwd als iets dat in de beginperiode enkel voor de clerus en de adel weggelegd was. Deze plekken waren het duurst van alle mogelijkheden voor het begraven van doden. Begraven worden in het koor van de kerk in de 18de eeuw kostte 25 tot 30 gulden. Wanneer het niet uitmaakte welke plaats men kreeg in het kerkgebouw kostte dit 15 gulden.

De meerderheid van de bevolking werd begraven op een kerkhof, dit hof is gelegen in de nabijheid van de kerk. Kerkhoven zijn steeds gewijd, gelovigen en mensen zonder zonden werden allen begraven in deze gewijde grond. Op deze plaats wachten de doden op de Wederopstanding en het Laatste Oordeel. Kerkhoven waren gedurende de middeleeuwen niet heel groot en wanneer dat een probleem werd, werden beenderen terug opgegraven en bijgezet in een knekelput, een *carnarium* of een *ossuarium*. In afwachting van het laatste oordeel moesten beenderen zo goed mogelijk bewaard worden. Mensen die op het kerkhof begraven werden waren minder kapitaalkrachtig dan mensen die in de kerk begraven werden. De meeste begraafplaatsen zijn gelegen aan de zuid- en oostzijde van de kerk.

WO II

Vliegtuigcrashes

1. Outgaarden

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

1. Plaats en tijdstip

Goetsenhovenstraat te Outgaarden. op 13-05-1940 omstreeks 08.45 uur.

2. Betrokken partijen – Piloten

Een Brits legervliegtuig wordt boven Outgaarden neergehaald door 7 Duitse gevechtsvliegtuigen
Britse slachtoffers:

P/O (Piloot Officier) *Peter William Vaughan*

AC2 (Aircraftman 2de Class -Air Gunner/Boordschutter) *Edwin Mold* 23 jaar

Eenheid : 4 Squadron

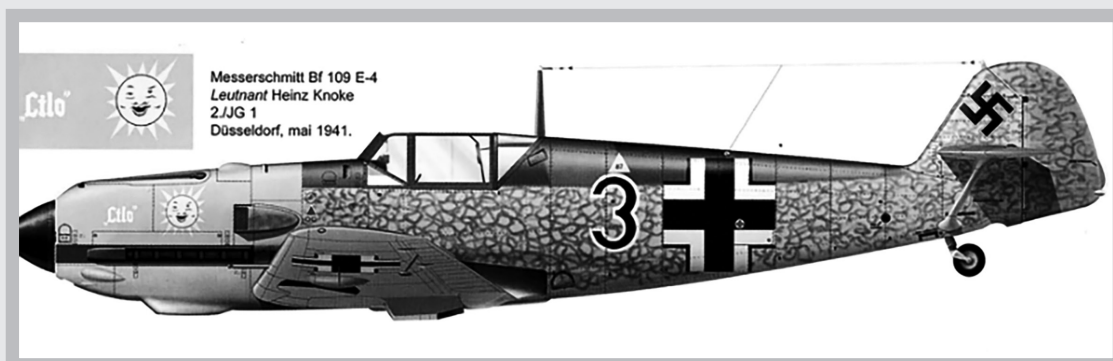
Piloot van het Duitse gevechtsvliegtuig: Lt Braxator (Eenheid 2/JG 1)

3. Vliegtuig.

Brits: Westland Lysander P9063

Duitse: Zeven Messerschmitt Jagers

Dit jachtvliegtuig droeg de naam van zijn ontwerper, Willy Messerschmitt. 'BF' stond voor *Bayerische Flugzeugwerke*, het bedrijf dat ze produceerde. Dat bedrijf was een voorloper van de *Bayerische Motoren Werke*, beter bekend als BMW.

4. Relas van de crash

Om 7u30 start vanaf Monchy-la-Gache de Lysander P9063 van het 4de Squadron, met aan boord piloot/officier Peter Vaughan en boorddeskundige Edwin Mold. De machine toert over de Duitse stellingen aan de oevers van de Gete. Om 8u45 haalt Lt Braxator van het 2./JG 1 de trage Lysander neer, die neerstort in een veld nabij de weg Outgaarden/Goetsenhoven.

De twee bemanningsleden komen om en rusten nog steeds te Outgaarden op de gemeentelijke begraafplaats. De ene was 23, bij de andere staat geen leeftijd. Bij gelegenheid wordt er een rode bloemenkrans neergelegd namens de Oorlogsgraven van het Gemenebest. Een andere bron preciseert dat de Britten werden onder vuur genomen door zeven Duitse Messerschmitt-jagers.

In dezelfde periode stortte een gelijkaardig toestel neer in Sint-Remy-Geest. Deze Lysander werd onderschept door Duitse jagers tijdens een opdracht nabij Gembloers. De trage Lysander maakte geen schijn van kans en werd om 18u30 neergeschoten in Sint-Remy-Geest op het ‘Campagne du Reck’. F/O Terence Clarke en AC1 William Rodulson lieten het leven.

5. Gevonden documenten

Duits graffofficier: Vaughan Peter William en een verklaring voor Mold Edwin (nr. 5941)

Wehrmacht-Gräberoffizier Belgien		Lfd. Nr. 5 940 (no. ct.)
Staatszugehörigkeit : Engländer (Nationalité)		O u t g a r d e n b. Tirlemont Begräbnisort (Lieu de la Tombe)
Truppenteil (Troupe)		
Vaughan, P.W. Familienname (Nom) Vorname (Prénom)		Brabant Kreis (Arrondissement)
Dienstgrad (Grade mil.) O/P		Gemeindefriedhof Gemeindefriedhof, Ehrenfriedhof, Feldgrab (Cimetière communal, d'honneur, Tombe au champ)
Geburtsort (né le)		Einzelgrab (Tombe individuelle) Nr. Kameradengrab (Tombe aux camarades)
Geburtsort (né à)		
Todesort (décédé le) 13.5.40		(exhumé à) von Umgebettet (réinhumé à) nach
Todesort (décédé à) Outgaarden b. Tirlemont		
Erkennungsmarke Nr. 33495 (Inscription de la plaque)		Umgebettet am (date)
Anschrift der Angehörigen (Parents)		
Vermerke über den Gefallenen und die Grabstätte : (Remarques sur le décédé et la situation de la tombe)		

Gefangenenlager:	Staatsangehörigkeit: England	Nr. der Liste:
Gefangenen-Nr.:		Seite der Liste:
Name:		Beruf:
Vorname:		Religion:
Geburtsort u. Geburtsort:		Dienstgrad:
Vorname des Vaters:		Truppenteil:
Familienname der Mutter:		Komp. usw. Rate, Nr.
Name u. Anschrift der zu benachrichtigenden Vertriebenen:		Ort und Tag der Gefangennahme oder Internierung:
Aufenthalts u. Veränderungen:		Verwundungen, Verletzungen oder Tod:
		wann und von wo zugegangen:
13.5.40. Outgaarden b. Tirlemont Gefang. Ort: Outgaarden b. Tirlemont Prov. Brabant		

6. De in het Engels opgestelde documenten nav het vinden van de slachtoffers:
het schrijven gericht aan vader Mold

P.352055/40/P.A./108

(Casualty Branch)
73-77 Oxford Street,
London, W.1.

2 December, 1944.

Dear Mr. Mold,

It is with much hesitation that I intrude on your grief over the loss of your son, Aircraftman 2nd Class E. Mold, who was reported killed at Outgaerden, near Tirlemont (Belgium), on 13th May, 1940. We have recently received some documents from Belgium which at last establish his burial place and that of his pilot, Pilot Officer P. V. Vaughan.

A Belgian living at Outgaerden, or Outgaerden, which lies 3 miles south of Tirlemont, has made a declaration to the following effect:

A British aircraft crashed at Outgaerden, at 10 a.m. on 13th May, 1940. Both occupants were killed. Two coffins were ready on 18th May, and the Burgomaster and eleven men, including our informant, set about the task of removal and burial. The two bodies were buried in Outgaerden Cemetery.

No identification was possible on the spot, but the Belgian was able to find an Aeroplane Maintenance Form and (in the clothing of the observer - i.e. the air gunner) - the sum of 660 French francs in banknotes. He kept the Aeroplane Maintenance Form and the notes until the liberation. (They have now reached us, with his declaration).

Fortunately, for identification purposes, the number and type of aircraft (Isaander P.9063), as well as the number (4) of the Squadron,

/are

E. Mold, Esq.,
7 Rose Hall Lane,
Middleton Cheney,
Near Banbury.

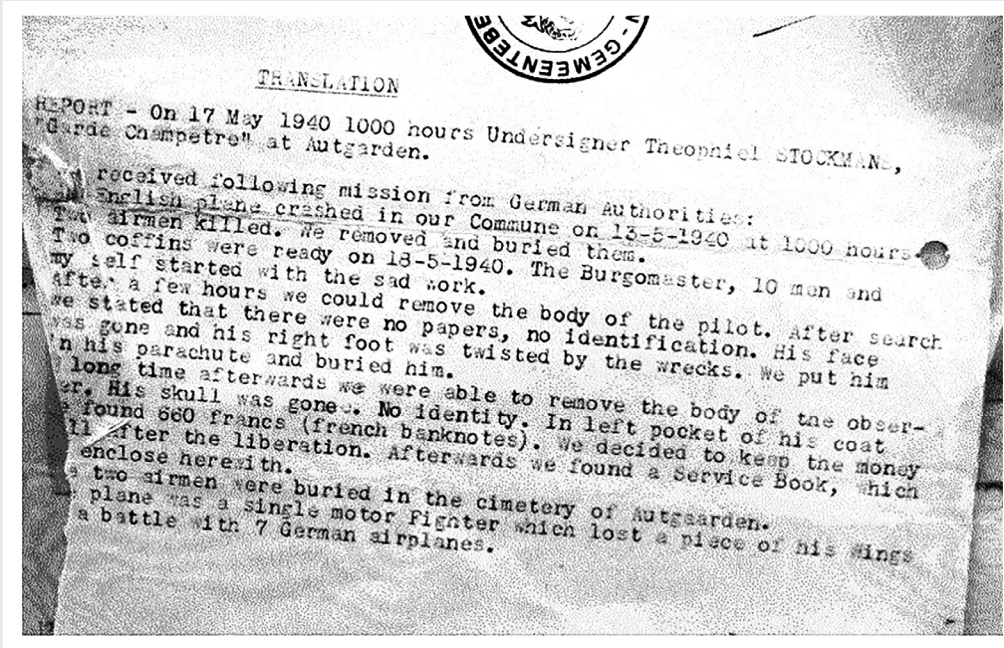
02-12-1944

Het is met zo'n aarzeling dat ik me binnendring in uw verdriet over het verlies van uw zoon, vliegenier 2de R Mold, die op 13 mei 1940 werd gedood in Outgaerden, nabij Tirlemont (België).....

7. Rapport opgesteld door de veldwachter van Outgaerden Theophile Stockmans op 17 mei 1940 om 10.00 uur. (de Engelse vertaling)

Wij ontvangen volgende missie van de Duitse autoriteiten. Een Engels vliegtuig is neergestort in onze gemeente op 13-05-1940 om 10.00 uur. De twee vliegeniers zijn overleden. Wij nemen de lijken mee en begraven hen. Twee doodsdommen waren klaar op 18-05-1940.

De burgemeester (Steenwinckels), 10 mensen en ikzelf starten met het trieste werk. Na enkele uren konden wij het lichaam van de piloot uit de wrakstukken bevrijden. Vergeefs werd er gezocht naar papieren en de identificatie van het slachtoffer. Zijn aangezicht was onherkenbaar verminkt en zijn rechtersvoet was verwrongen. Wij wikkelden hem in zijn parachute en begroeven hem. Uren later werd het lichaam van de waarnemer gevonden. Ook zijn schedel was verdwenen. Geen identiteit. In de linker zak van zijn jas vonden we 660 francs (Franse bankbiljetten). Wij besloten het geld te bewaren tot na de bevrijding. Achteraf hebben we een onderhoudsboekje gevonden, dat hierbij is bijgevoegd. De twee bemanningsleden werden begraven op kerkhof van Outgaarden. Het vliegtuig was een eenmotorige jager die een stuk van zijn vleugels verloor in een gevecht met 7 Duitse vliegtuigen.

PILOT OFFICER
PETER WILLIAM VAUGHAN

Service Number: 33493

Regiment & Unit/Ship

Royal Air Force
4 Sqdn.

Date of Death

Died 13 May 1940

Buried or commemorated at

OUTGAARDEN COMMUNAL CEMETERY
Grave 1.
Belgium

AIRCRAFTMAN 2ND CLASS
EDWIN MOLD

Service Number: 626134

Regiment & Unit/Ship

Royal Air Force
4 Sqdn.

Date of Death

Died 13 May 1940
Age 23 years old

Buried or commemorated at

OUTGAARDEN COMMUNAL CEMETERY
Grave 2.
Belgium

Basisdocumentatie

Peter D. Cornwell: The Battle of France then & now. After the Battle, Commonwealth War Graves Commission.
Cynrik De Decker - Jean Louis Roba: Mei 1940 boven België. De luchtstrijd tijdens de achttiendaagse veldtocht.
Uitgave De Krijger

Retouradres
Billen Raymond
Kalverstraat 24
3320 HOEGAARDEN

Driemaandelijks tijdschrift P802006
Afgiftekantoor 9550 HERZELE
september, oktober, november 2021

HET LIDGELD BEDRAAGT 15 EURO/JAARGANG

Wie minimum 50 euro stort wordt steunend lid, met vermelding in ons tijdschrift
Wie 5 euro betaalt wordt lid van de heemkring zonder tijdschrift

Ons rekeningnummer: BE23 3630 8110 6891 BIC begunstigde: BBRUBEBB

BEZOEK ONS OOK OP FACEBOOK

Het Hoegaardse bier in de literatuur

Hugo Claus, *Het laatste bed*, De Bezige Bij, Amsterdam,
1998, laat het hoofdpersonage Emily op p. 18. een 'galgenmaal' voorstellen:

Daarna ben ik neergestreken op het terras van *De Gouden Eeuw* met mijn galgenmaal, een zak frieten met dubbele mayonaise en een witte Hoegaarden. Toen ik de helft op had en me voorbereidde op het lekkerste dat nog moest komen, het onderste in de puntzak, de korrelige donkere brokjes met de klod-

18

Flaptekst: korte inhoud

Twee vrouwen komen logeren in het sjeke hotel 'Luxor' van een Belgische badplaats. Emily, de pianolerares, vertelt hoe hun liefde zich ontwikkelde tot een schokkend ritueel.

Inlichtingen: Diane Nitelet, nitelet.di@telenet.be 0496 20 39 97
Raymond Billen, raymondbillen52@gmail.com 016 76 71 86
Maurice Dodion, dodionm@hotmail.com

Bestuursleden Hoegaardse Heemkring: Hoegaards Erfgoed vzw
Georges Stienlet (voorzitter), Rik Cipers (ondervoorzitter)

Diane Nitelet, Wasily Pedjko, Irène Bouthé, Maurice Dodion, Noël Verlaers,
Raymond Billen, Chris Michel en Ann Raymaekers